

Erkenning voor de positie van kinderen van verstandelijk beperkte ouders

*Positionpaper met de standpunten van Belangenvereniging Sien met betrekking tot kinderen van verstandelijk beperkte ouders
April 2018*



Sien vraagt met haar werkgroep Kinderen van Verstandelijk Beperkte Ouders (KVBO) aandacht voor normaal begaafde kinderen die opgroeien bij verstandelijk beperkte ouders. Veel van deze kinderen blijven ongezien bij hulpverleners en op school omdat zij normaal begaafd zijn en geen probleemgedrag laten zien. Waar hun ouders vaak wel begeleiding krijgen, vallen deze kinderen tussen wal en schip omdat er ogenschijnlijk voor hen geen hulpvraag is. Zij herkennen immers zelf op jonge leeftijd hun situatie niet. Daarnaast signaleert de werkgroep dat bij hulpverleners en bij de omgeving van het gezin grote handelingsverlegenheid bestaat.¹

Actueel is de discussie over de rechten van de mens tot gezinsvorming én de rechten van het kind op een veilige omgeving om in op te groeien. Hierbij is sprake van botsende belangen. Doel van de werkgroep is om die discussie voor een groter publiek bekend te maken en (politieke) aandacht te vragen voor de rechten van het kind.

Het belangrijkste doel van de werkgroep is dat de groep 'normaal begaafde kinderen van ouders met een verstandelijke beperking' wordt erkend als een specifieke groep met eigen problematiek waar oog voor is binnen de Nederlandse samenleving en in het bijzonder binnen de (preventieve) zorg.

Sien vraagt aandacht voor de volgende punten:

1. Er zijn en blijven kinderen die nu en in de toekomst opgroeien bij ouders met een verstandelijke beperking. Ouders die vanwege deze beperking niet in staat zijn om hun kinderen zo te begeleiden naar de volwassenheid dat ze evenwichtige en zelfstandige mensen worden. Deze kinderen krijgen niet de gelegenheid om in een veilige en zorgeloze omgeving op te groeien en volwassen te worden. Ze missen vaak praktische dagelijkse zaken zoals gezonde voeding, schone kleren en een schoon huis. Maar veel belangrijker nog is dat hun ouders hen onvoldoende geborgenheid, veiligheid, hechting, sociale en intellectuele ontwikkeling kunnen bieden. Het zijn juist deze zaken die identiteitsontwikkeling mogelijk maken waarmee ook een goede basis voor latere maatschappelijke participatie wordt gelegd.
Verstandelijk beperkte ouders houden van hun kinderen, maar hebben vanwege hun beperking niet voldoende vaardigheden om hen op te voeden tot evenwichtige volwassenen.
2. Opgroeien bij ouders met een verstandelijke beperking heeft ook grote gevolgen op lange termijn. Veel volwassen kinderen van beperkte ouders hebben intensieve psychische ondersteuning nodig om hun verleden te begrijpen en een plek te geven. Daarnaast bieden veel kinderen van verstandelijk beperkte ouders levenslang (mantel) zorg aan hun ouders en vaak ook aan eventuele broers en zussen met een beperking.
3. Bij verloskundigen, consultatiebureaus, GGD 's, huisartsen en scholen is nog weinig bekendheid over deze problematiek. Er wordt te snel gedacht dat het wel goed gaat met het 'normaal begaafde kind'. Als er hulp wordt geboden is dat opvoedondersteuning aan de ouders. Natuurlijk is dat van belang, maar daarnaast is vanaf het begin (structurele) aandacht en steun voor het kind noodzakelijk omdat er tijdens het opgroeien structurele tekorten zijn waar de ouder niet in kan voorzien.

¹ Om deze "kinderen" in beeld te brengen heeft Sien in 2016 het boek "Ouder van mijn ouders" uitgegeven.

4. Bij hulpverleners signaleert de werkgroep een grote handelingsverlegenheid. Naast de ouder(s), heeft ook het kind begeleiding nodig. Dit vraagt van hulpverleners een 'meerzijdig partijdige' houding. Dit geeft conflicterende belangen. Sien adviseert daarom dat de kinderen een eigen hulpverlener krijgen aangewezen.
Het eerlijk benoemen van de verstandelijke beperking bij de ouders en de gevolgen die dit heeft voor de kinderen blijft ingewikkeld voor hulpverleners. Het is een gevoelig onderwerp. Maar het is wel noodzakelijk voor het begrip van zowel de ouders als het kind.
Omdat de verstandelijke beperking blijvend is, is structurele ondersteuning voor de ouders en de normaal begaafde kinderen noodzakelijk. Deze structurele hulp valt buiten de kaders van de huidige hulpverleningsvisie.
5. Gezien de kenmerken van een (licht) verstandelijke beperking is het gewenst een eerlijk gesprek hierover met (wens)ouders aan te gaan. Dit leidt vaak tot een bewuste keuze om niet zwanger te raken².

Om de doelstellingen van de werkgroep te bereiken, is een lange termijn visie nodig en samenwerking en inzet van verschillende partijen. Het thema moet blijvend aandacht krijgen omdat enerzijds de doelgroep vele malen groter is dan de mensen die nu bereikt zijn en anderzijds omdat er vanuit de professionals handelingsverlegenheid is.

Als werkgroep inspireren wij politiek, beleidsmakers en professionals door middel van persoonlijke verhalen om mee te werken aan het ontwikkelen van handvatten zodat professionals in de zorg en in het onderwijs de situatie van kinderen die nu in deze omstandigheden opgroeien kunnen herkennen. Huisartsen, verpleegkundigen, consultatiebureaus, wijkteams en leerkrachten zijn de spil hierin. Zij moeten signalen die kinderen (of ouders) afgeven (of juist niet afgeven) herkennen en hierop actie ondernemen.

Sien zet zich (samen met de werkgroep KVBO) ervoor in dat:

- preventie- en eerstelijnszorg werkt aan bewustwording en herkenning van de hulpbehoefte van normaal begaafde kinderen van verstandelijk beperkte ouders.
- de politiek de normaal begaafde kinderen van verstandelijk beperkte ouders erkent als een specifieke groep die (preventieve) zorg en steun nodig heeft.
- de politiek in de regelgeving een voorwaardenscheppend initiatief neemt voor hulpverlening aan deze normaalbegaafde kinderen.
- er structureel financiële ondersteuning wordt vrijgemaakt voor het ontdekken en vormgeven van vernieuwende manieren om met de gevolgen van ontoereikend ouderschap om te gaan, waarbij het kind centraal staat

Nadrukkelijk willen wij dit alles verzoeken op grond van de bescherming van de rechten van het kind. Want ieder kind heeft het recht om in een veilige omgeving op te groeien.

² Zie Programma 'Nu niet zwanger' van Connie Rijlaarsdam GGD Tilburg.